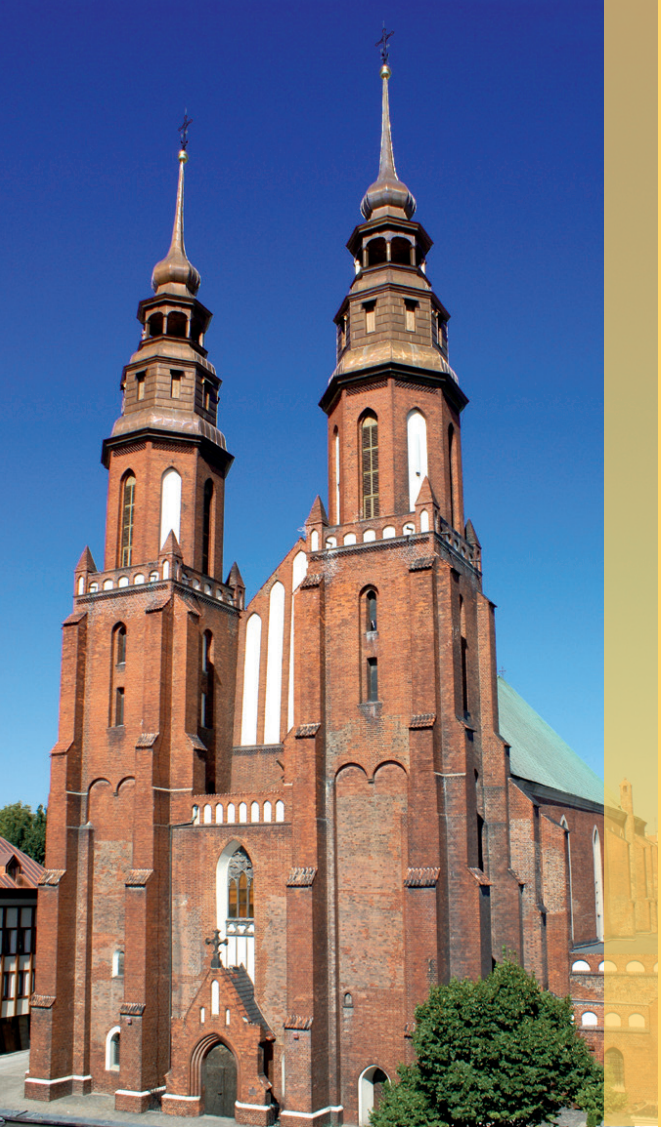

Z szacunku dla przeszłości
zadbajmy o przyszłość

Świadek wielokulturowości regionu opolskiego. Renowacja i konserwacja katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu

Renowacja Katedry Opolskiej

Fundusze Europejskie Program Regionalny

Rzeczpospolita Polska

OPOLSKIE

Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020

Zdjęcia: Pracownia Artystyczna FotoSynteza Rafał Nosal,
Andrzej Nowak Studio4,
Marek Wawrzkiewicz, MIK / „KAMEX”,
Archiwum parafialne

Redakcja: Agnieszka Wąsiora

ISBN 978-83-957571-2-9

Świadek wielokulturowości regionu opolskiego.
Renowacja i konserwacja Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu.

Renowacja
Katedry Opolskiej

Słowo o projekcie

Szanowni Państwo,

Jesienią 2017 r. rozpoczęto realizację projektu pod nazwą: „Świadek wielokulturowości regionu opolskiego. Renowacja i konserwacja wnętrza katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu", który został współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014–2020 oraz ze środków własnych parafii katedralnej.

W założeniach konserwatorskich ogólny charakter prac określono jako „regotyzację" wnętrza świątyni, co w przypadku katedry opolskiej należy rozumieć jako odsłonięcie i rekonstrukcję historycznych murów i wątków ceglanych, w większości gotyckich, będących często charakterystyczną cechą estetyki wnętrz średniowiecznych „wielkich" katedr.

Zakres prac konserwatorskich objął nawę główną, dwie nawy boczne oraz całe sklepienie świątyni. Realizacji prac podjęło się Konsorcjum firm: „Międzyuczelniany Instytut Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Krakowie Delegatura w Krakowie – Lider Konsorcjum oraz firma KAMEX Konserwacja Obiektów Zabytkowych". Prace przebiegały zgodnie z programem prac konserwatorskich gotyckiego wnętrza kościoła katedralnego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu pod nazwą: „Regotyzacja – ekspozycja gotyckich wątków ceglanych ścian, filarów międzynawowych i żeber sklepiennych", autorstwa prof. zw. dr. hab. Ireneusza Płuski,

zatwierdzonym przez ówczesnego Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wszystkie działania konserwatorskie uzyskały pozytywną ocenę komisji konserwatorskiej, która w maju 2020 r. odebrała zakończone prace we wnętrzu katedry.

Oddajemy w Państwa ręce folder, który przypomni wygląd katedry przed i po pracach renowacyjnych i konserwatorskich we wnętrzu katedry, które były realizowane w ramach projektu. Folder zawiera również zdjęcia ukaz odkrycia dokonane w trakcie przebiegu prac na ścianie północnej i południowej, które mogą nas przybliżyć do odtworzenia przekształceń architektonicznych oraz historycznego wyglądu świątyni. Mamy nadzieję, że będzie to interesujący i wartościowy materiał, który pozwoli na nowo odkryć piękno i znaczenie kościoła katedralnego – ecclesia mater diecezji opolskiej oraz świadka wielokulturowości regionu opolskiego.

Proboszcz parafii katedralnej
ks. dr Waldemar Klinger

Wnętrze katedry przed renowacją – nawa główna

Widok na ołtarz główny

Widok na chór

Wnętrze katedry po renowacji – nawa główna

Widok na ołtarz główny

Widok na chór

Wnętrze katedry przed renowacją – ściana północna

Wnętrze katedry po renowacji – ściana północna

Wnętrze katedry przed renowacją – nawa północna

Widok w kierunku wschodnim

Widok w kierunku zachodnim

Wnętrze katedry po renowacji – nawa północna

Renowacja Katedry Opolskiej

Widok w kierunku wschodnim

Widok w kierunku zachodnim

Wnętrze katedry przed renowacją – ściana południowa

Wnętrze katedry po renowacji – ściana południowa

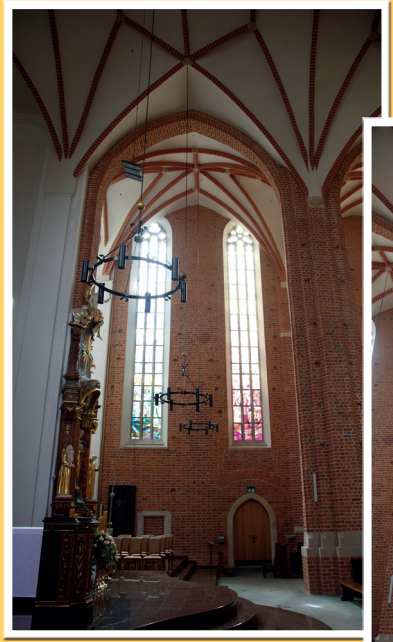

Wnętrze katedry przed renowacją – nawa południowa

Widok w kierunku wschodnim

Widok w kierunku zachodnim

Wnętrze katedry po renowacji – nawa południowa

Widok w kierunku wschodnim

Widok w kierunku zachodnim

Wnętrze katedry przed renowacją – sklepienie główne

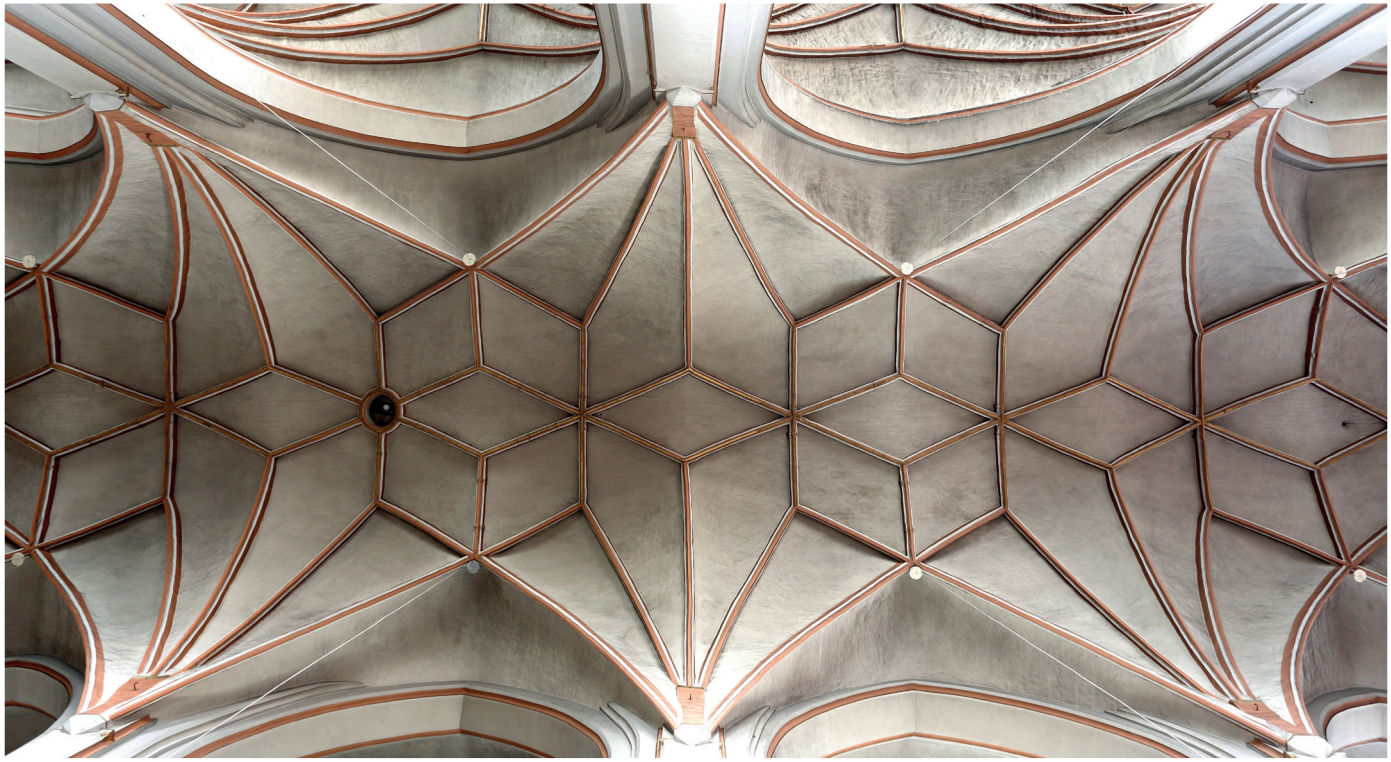

Wnętrze katedry po renowacji – sklepienie główne

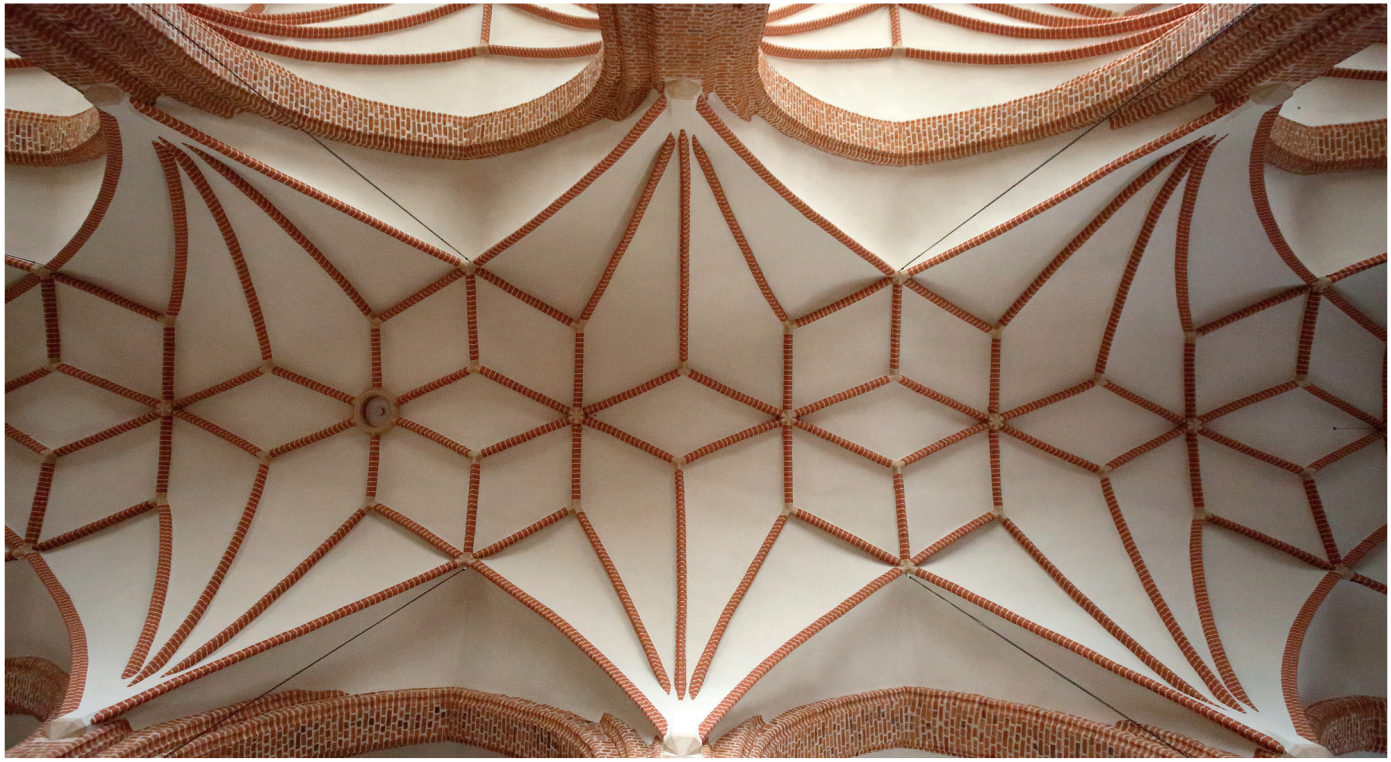

Wnętrze katedry przed renowacją – sklepienie główne

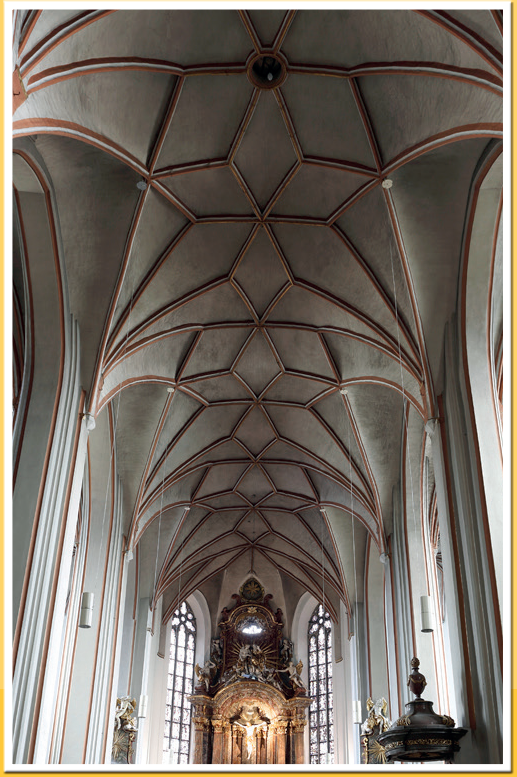

Widok na ołtarz główny

Widok na chór

Wnętrze katedry po renowacji – sklepienie główne

Widok na ołtarz główny

Widok na chór

Wnętrze katedry przed renowacją – sklepienia północne i południowe

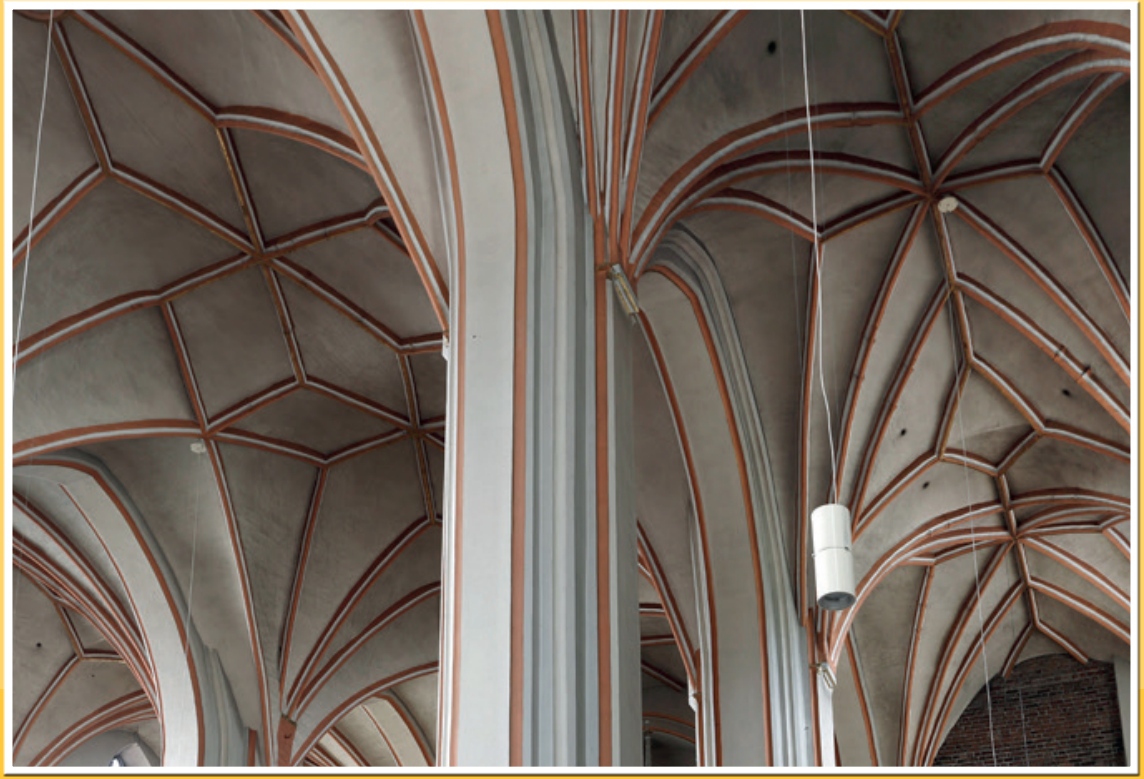

Wnętrze katedry po renowacji – sklepienia północne i południowe

Wnętrze katedry po renowacji – sgarffita Schmutza ma ścianie południowej

Wnętrze katedry po renowacji – sgarffita Schmutza na ścianie północnej

Wnętrze katedry po renowacji – odkrycia na ścianie północnej

Ślady historycznych przekształceń katedry

Relikt strzępi muru ściany zamykającej przypuszczalną zakrystię

Nisza po lawetarzu i sacrarium odprowadzające wodę

Sacrarium odprowadzające wodę

Wnętrze katedry po renowacji – odkrycia na ścianie południowej

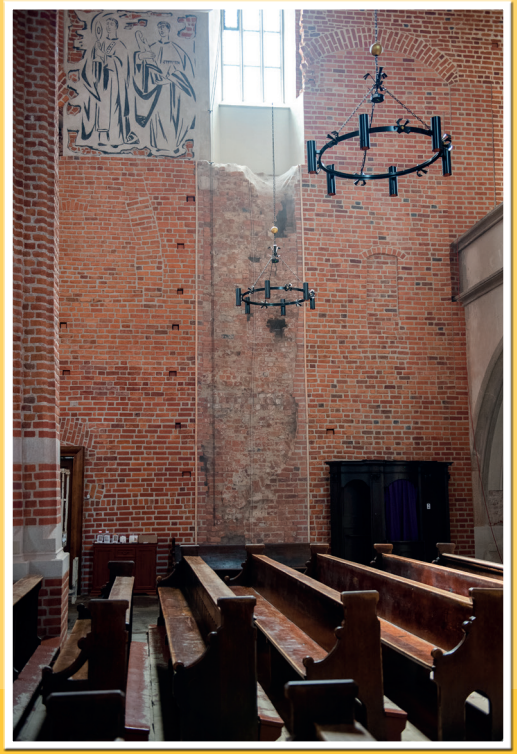

Zarys zagruzowanego biegu odkrytych reliktów okrągłej klatki schodowej

Fragmenty zamurowanego, zawężonego otworu okiennego

Fragment zamurowanej arkady domniemanej kaplicy nad Dużą Zakrystią

Wnętrze klatki schodowej odkrytej w grubości muru między zakrystiami

Wnętrze katedry po renowacji – odkrycia na ścianie południowej

Wnętrze odkrytego pomieszczenia nad Małą Zakrystią

Wejście do wnętrza odkrytej klatki schodowej

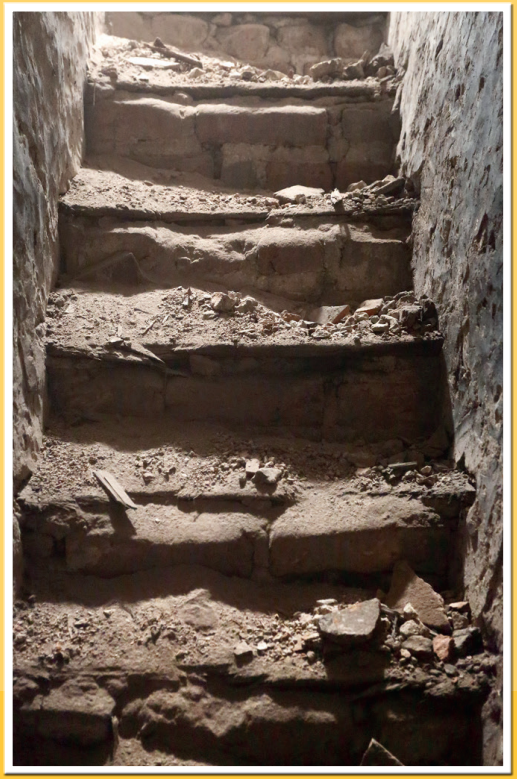

Bieg schodów w odkrytej klatce schodowej

Wykaz projektów realizowanych w latach 2015–2020

W latach 2015–2020 parafia katedralna aplikowała do szeregu instytucji państwowych oraz podmiotów samorządowych o dotacje na konserwację i renowację Katedry.

Rzeczą niezwykle trudną jest otrzymanie jednej dotacji w kwocie, która pozwoliłaby na przeprowadzenie wszystkich planowanych zakresów prac konserwatorskich. Skomplikowane montaże finansowe oraz właściwe ułożenie harmonogramów pozwalają nam zachować ciągłość finansowania i realizacji prac.

Na następnych stronach przedstawiamy Państwu wykaz oraz wartości projektów realizowanych w latach 2015–2020.

Lp.	Tytuł projektu	Źródło dotacji	Wysokość dotacji	Wkład własny parafii	Wartość całości inwestycji	Rok inwestycji
1	Rozwój współpracy transgranicznej przy odnowie katedry w Ostrawie i Opolu	cz pl Cil 3 / Cel 3 2007. 2013; EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE	227 000,00 zł	73 000,00 zł	**300 000,00 zł**	2015
2	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja elewacji katedry. Prezbiterium – etap I	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	350 000,00 zł	157 741,59 zł	**507 741,59 zł**	2015
3	Renowacja i konserwacja elewacji zewnętrznych gotyckiej katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu wraz z reliktami murów romańskich. Prezbiterium – elewacja wschodnia – etap I B	Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków	428 984,00 zł	110 279,39 zł	**539 263,39 zł**	2015
4	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja elewacji katedry. Prezbiterium – etap I C	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	400 000,00 zł	114 217,69 zł	**544 217,69 zł**	2016
5	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja elewacji katedry. Prezbiterium – etap I C (wkład własny do projektu MKiDN)	Opole	30 000,00 zł			
6	Badania archeologiczne krypt	Opole	30 000,00 zł		**30 000,00 zł**	2016
7	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja korpusu elewacji północnej katedry – etap IV A	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	600 000,00 zł	283 602,27 zł	**883 602,27 zł**	2016
8	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja elewacji katedry. Prezbiterium – etap III	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	199 999,99 zł	22 767,90 zł	**272 767,89 zł**	2017
9	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja elewacji katedry. Prezbiterium – etap III (wkład własny do projektu MKiDN)	Opole	50 000,00 zł			

Wykaz projektów realizowanych w latach 2015–2020

Lp.	Tytuł projektu	Źródło dotacji	Wysokość dotacji	Wkład własny parafii	Wartość całości inwestycji	Rok inwestycji
10	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja korpusu elewacji północnej katedry etap – IV B	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	250 000,00 zł	40 147,52 zł	**340 147,52 zł**	2017
11	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja korpusu elewacji północnej katedry etap – IV B (wkład własny do projektu MKiDN)	OPOLE	50 000,00 zł			
12	Świadek wielokulturowości Regionu Opolskiego. Renowacja i konserwacja wnętrza katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu	Fundusze Europejskie Program Regionalny; Rzeczpospolita Polska; OPOLSKIE; Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	3 990 898,45 zł	854 941,14 zł	**5 020 021,51 zł**	2017–2020
13	Świadek wielokulturowości Regionu Opolskiego. Renowacja i konserwacja wnętrza katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu	OPOLE	174 181,92 zł			2018
14	Renowacja i konserwacja filarów nawy południowej katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	OPOLE	350 000,00 zł		**1 478 206,10 zł**	2018
15	Renowacja i konserwacja filarów nawy południowej katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	1 000 000,00 zł	128 206,10 zł		
16	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Konserwacja korpusu elewacji północnej katedry – etap IV A	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	400 000,00 zł	81 076,68	**659 920,43 zł**	2018
17	Opole. Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII–XIV w.). Remont konserwatorski oraz malowanie chóru	OPOLE	178 843,75 zł			

Lp.	Tytuł projektu	Źródło dotacji	Wysokość dotacji	Wkład własny parafii	Wartość całości inwestycji	Rok inwestycji
18	Z szacunku dla przeszłości zadbajmy o przyszłość. Konserwacja i renowacja elewacji prezbiterium Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu – etap IV zamykający.	Fundusze Europejskie Program Regionalny; Rzeczpospolita Polska; OPOLSKIE; Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	1 160 969,62 zł	711 561,99 zł	**1 872 531,61 zł**	2019-2020
19	Opole, Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu, XIII-XIV w., Konserwacja i renowacja filarów nawy północnej	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	330 000,00 zł	165 391,52 zł	**845 391,52 zł**	2019
20	Opole, Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu, XIII-XIV w., Konserwacja i renowacja filarów nawy północnej	OPOLE	350 000,00 zł			
21	Renowacja i konserwacja filarów północnych Katedry Podwyższenia Krzyża Świętego	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	100 000,00 zł	111 347,88 zł	**211 347,88 zł**	2019
22	Prace konserwatorskie obrazu Stacji Drogi Krzyżowej z Katedry Opolskiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu, 1737 r., Jan Józef de Kont	Współfinansowane przez Samorząd Województwa Opolskiego	15 000,00 zł	6 428,57 zł	**21 428,57 zł**	2019
23	Konserwacja techniczna i estetyczna filarów, wątków ceglanych i gzymsu kamiennego oraz łęków między filarami Katedry Opolskiej	OPOLE	129 000,00 zł	505 049,03 zł	**634 049,03 zł**	2019
24	Dofinansowanie na wkłady własne do realizacji projektów renowacji i konserwacji Katedry Opolskiej współfinansowanych z innych środków	ZAKŁAD KOMUNALNY OPOLE	Darowizna w wyskokści 1 000 000,00 zł rozliczana w realizacji projektów współfinansowanych ze środków MKiDN, MKZ, UE w ramach RPO WO na lata 2014-2020			2019
25	Montaż nowych opraw oświetleniowych w Katedrze Opolskiej	Fundacja Katedra Opolska	0,00	65 000,00 zł	**65 000,00 zł**	2019

Wykaz projektów realizowanych w latach 2015–2020

Lp.	Tytuł projektu	Źródło dotacji	Wysokość dotacji	Wkład własny parafii	Wartość całości inwestycji	Rok inwestycji
26	Instalacja oświetlenia ewakuacyjnego w Katedrze Opolskiej	Parafia katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego KATEDRA OPOLSKA	0,00	40 000,00 zł	**40 000,00 zł**	2020
27	Renowacja drzwi i wkładek w Katedrze Opolskiej		0,00	11 000,00 zł	**11 000,00 zł**	2020
28	Modernizacja nagłośniania w Katedrze Opolskiej		0,00	75 000,00 zł	**75 000,00 zł**	2020
29	Renowacji Stacji Drogi Krzyżowej		0,00	240 000,00 zł	**240 000,00 zł**	2020
30	Renowacja i konserwacja podchórza oraz fragmentów elewacji kaplicy północnej Katedry	OPOLE	300 000,00 zł	78 084,83 zł	**378 084,83 zł**	2020
31	Konserwacja i renowacja fragmentów elewacji zewnętrznej kaplicy północnej Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu - etap II	OPOLE	30 000,00 zł	30 590,29 zł	**60 590,29 zł**	2020
32	Historia zapisana w murach Katedry Opolskiej. Konserwacja i renowacja kaplic Katedry pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu.	Fundusze Europejskie Program Regionalny; Rzeczpospolita Polska; OPOLSKIE; Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	286 693,51 zł	161 265,11 zł	**447 958,62 zł**	2020-2021
		Wartość całkowita (stan na sierpień 2020)	**12 064 942,48 zł**	**3 369 225,91 zł**	**15 434 168,39 zł**	**2015–2020**

Zatroskani o dobro Katedry

Odnowa Katedry Opolskiej jest możliwa dzięki pracy i wysiłkowi wielu osób i podmiotów zaangażowanych w to dzieło. Bez pozyskiwania darowizn finansowych, planowania i pozyskiwania dotacji na poszczególne zakresy prac, bez programów konserwatorskich oraz rzetelnej i kompetentnej pracy konserwatorów dzieł sztuki, bez opieki i nadzoru konserwatorskiego, renowacja katedry nie mogłaby przebiegać w sposób ciągły, a jej efekty mogłyby być dalekie od standardów przynależnych zabytkom o takiej randze.

Kapituła Odnowy Katedry Opolskiej – powołana dekretem Biskupa Opolskiego z dnia 1 stycznia 2015 roku. Celem Kapituły jest podejmowanie działań promujących dzieło odnowy Katedry oraz poszukiwanie źródeł jej współfinansowania. Kapituła posiada charakter społeczny. Została ukonstytuowana dzięki integracji różnorodnych środowisk społecznych: Kościoła, biznesu, stowarzyszeń i instytucji, mediów, uczelni wyższych, mecenasów kultury i sztuki, artystów oraz innych.

Stowarzyszenie Przyjaciół Katedry Opolskiej „Crux” – propaguje i wspiera wszelkie działania mające na celu m.in.: konserwację i renowację katedry opolskiej oraz bieżące utrzymanie jej w dobrym stanie technicznym. Działa na rzecz rozwoju Katedry oraz prowadzonej w niej działalności duszpasterskiej. Jest organizacją pożytku publicznego.

Biuro Koordynacji Projektów Diecezji Opolskiej – opracowuje wnioski o dotacje, koordynuje przebieg projektów, rozlicza je i sprawozdaje merytorycznie oraz finansowo. Projekty realizowane są zgodnie z programem prac konserwatorskich, określonym zakresem rzeczowym i finansowym oraz przyjętym harmonogramem. Biuro wspiera także parafię katedralną we wszelkich działaniach promujących dzieło odnowy świątyni.

Prace konserwatorskie – prowadzone są w oparciu o zatwierdzone programy prac konserwatorskich autorstwa prof. Ireneusza Płuski (ASP w Krakowie), pod kierunkiem konserwatora dzieł sztuki p. Marka Wawrzkiewicza (ASP w Krakowie).

Nadzór konserwatorski – wszystkie prace realizowane są pod nadzorem konserwatorskim zgodnie z wydanymi pozwoleniami, a zakończone etapy prac zostały protokolarnie odebrane przez Komisje Konserwatorskie z udziałem Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dziękujemy:

OPOLSKIE

OPOLSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

OPOLE

MIK
MIĘDZYUCZELNIANY INSTYTUT KONSERWACJI I RESTAURACJI DZIEŁ SZTUKI

Kamex
Konserwacja Obiektów Zabytkowych

Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego
Pl. Katedralny 2, 45-007 Opole
tel. 77 454 25 79
e-mail: kancelaria@katedra.opole.pl

Renowacja Katedry Opolskiej

www.renowacja.katedraopolska.pl

Parafia katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego
KATEDRA OPOLSKA

www.katedraopolska.pl